

Yoksullukla Mücadelede Yerel Yönetimlerin Rolü: Antalya, Muğla, Hatay ve Van Büyükşehir Belediyesinde Bir Analiz¹

The Role of Local Governments in Struggle Against Poverty: An Analysis in Antalya, Muğla, Hatay and Van Metropolitan Municipalities

Doğan PEKER²

Öz

Yoksulluk olgusu Dünya tarihinin her döneminde görülmüştür. I. ve II. Dünya Savaşları, 1929 Büyük Buhran, 1970 Petrol Krizi, 2008 Mortgage Krizi, 2019 COVID-19 Pandemisi gibi krizler Dünyamızda yaşanmıştır. Ülkeler özellikle 1980'lerden sonra refah devleti politikalarını terk ederek neo-liberal politikaları uygulamaya başlamıştır. Neo-liberal politikaların, krizlerin, küreselleşmenin ve hızlı teknolojik gelişmelere bağlı olarak ücret eşitsizliği, işsizlik gibi süreçleri yaşayan ülkelerde yoksulluk olgusu daha da görünür hale gelmiştir. Günümüzde gelişmekte olan ülkelerin temel problem kaynağı olan yoksulluk, gelişmiş ülkelerde de problem oluşturmaktadır.

Demokratik rejimlerde merkezi yönetimlerin yanında yerel yönetimler de kamu hizmeti sunmaktadır. Yerel yönetimlerin yapısı ve niteliği ülkeden ülkeye farklılıklar göstermektedir. Yerel yönetim kuruluşları halka en yakın oldukları için özellikle sosyal hizmet ve sosyal transferlerde ön plana çıkmaktadır. Yerel yönetim birimlerinden olan büyükşehir belediyelerinden amaçlı örneklem ile seçilen Antalya, Muğla, Van ve Hatay Büyükşehir Belediyelerinin stratejik planları (2020-2024), faaliyetlerinden (2021-2022) bütçe gerçekleştirmelerinin içerik analizi yapılmıştır. Tema ve kavramlar, kodlama ile kod listesi oluşturulmuştur.

Yerel yönetimlerin önemli aktörlerinden olan büyükşehir belediyelerinin yoksullukla mücadelede ve sosyal transferlerde önemli görevler üstlendikleri, kaynak aktarımı, mevzuat düzenlenmesinin yapılması, merkezi yönetim ve diğer aktörlerle iş birliğinde olmaları görüşü oluşmuştur. Seçilen bu dört büyükşehir belediyesinin de süreçleri yönettikleri, örnek ve farklı uygulamalar yaptıkları görülmüştür. Yoksulluğu dönüştürmesi adına bütüncül yaklaşımlar sergilendiği örnekler görülmüştür. Yoksullukla mücadele kapsamında yerel yönetimlerin yeri, kaynak aktarımı, mücadelenin iş birliğinde yapılmasıdır.

Anahtar Kelimeler: Yoksullukla Mücadele, Yerel Yönetimler, Büyükşehir Belediyeleri

ABSTRACT

The phenomenon of poverty has been seen in every period of world history. I. and II. Crises such as the World Wars, the 1929 Great Depression, the 1970 Oil Crisis, the 2008 Mortgage Crisis and 2019 COVID-19 Pandemic have been experienced in our world. Countries have abandoned welfare state policies and started to implement neo-liberal policies, especially after the 1980s. The phenomenon of poverty has become more visible in countries experiencing processes such as wage inequality and unemployment due to neo-liberal policies, crises, globalization, and rapid technological developments. Poverty, which is the main problem of developing countries today, has also created a problem in developed countries.

¹ Bu Çalışma "Türkiye'de Halk Eğitimi Merkezi Programlarının Beşeri Sermayenin Geliştirilmesi ve Yoksullukla Mücadele Açısından Etkinliği: Antalya, Muğla, Van ve Hatay Örnekleri" Başlıklı Doktora Tezinden Türetilmiştir.

² **Corresponding Author:** (Dr.) Millî Eğitim Bakanlığı, doganpeker_31@hotmail.com, ORCID:0000-0001-8202-1902

In democratic regimes, local governments, as well as central governments, also provide public services. The structure and nature of local governments differ from country to country. Local government organizations come to the fore especially in social services and social transfers, as they are the closest to the public. Content analysis was conducted on the strategic plans (2020-2024) and budget realizations of the activities (2021-2022) of Antalya, Muğla, Van, and Hatay Metropolitan Municipalities, which were selected by purposeful sampling from metropolitan municipalities, which are local government units. Themes and concepts were coded, and a code list was created.

It has been argued that metropolitan municipalities, which are important actors of local governments, undertake important tasks in the fight against poverty and social transfers, transferring resources, making legislation, and cooperating with the central government and other actors. It has been observed that these four selected metropolitan municipalities manage the processes and implement exemplary and different practices. There have been examples where holistic approaches are exhibited in order to transform poverty. Within the scope of the struggle against poverty, the place of local governments is to transfer resources and cooperate in the fight.

Keywords: Struggle Against Poverty, Local Administrations, Metropolitan Municipalities

GİRİŞ:

1970’li yıllardan sonra merkezi yönetimler refah devleti politikalarını terk etmiştir. Terk ettikleri bu refah devleti politikalarının yerine neo-liberal politikaları uygulamışlardır. Küreselleşme ve teknolojiye baş döndürücü hızda gelişmelerin yaşanmasıyla birlikte işsizlik ve gelir eşitsizlikleri artmıştır. Bu bağlamda ülkelerde yaşanan bu gelişmelerle yoksulluk olgusu daha da görünür hal almıştır. Günümüzde gelişmekte olan ülkelerinin temel problemlerinden olan yoksulluk, gelişmiş ülkelerde de problem olmuştur.

Yoksulluk olgusu ile ülkelerde ana aktör olan merkezi yönetimlerle birlikte yerel aktörler olan yerel yönetimlere de yoksullukla mücadelede önemli görevler düşmektedir. Kentleşmenin hızlanması, nüfus yoğunluğunun kentlere doğru olması, yoksulluğun kentlerde daha da görünür hal almasına neden olmaktadır. “Kent yoksulluğu” nun artması, kentlerde ana aktör olan büyükşehir belediyelerine önemli görevler yüklemektedir. Yoksulluk sorunu beraberinde farklı sorunları da tetikleyecek bir olgudur. Suç oranlarının artmasına, kent huzur düzeyinin azalmasına, marjinalleşmelere, intihar vs. gibi sosyal sorunları artıracak potansiyeli bulunan yoksulluğun çözülmesi önem arz etmektedir.

Bu çalışmada yoksullukla mücadele bağlamında yerel yönetimlerin önemli aktörlerinden olan büyükşehir belediyelerinden Antalya, Muğla, Van ve Hatay Büyükşehir Belediyelerinin rolü, karşılaştıkları problemler, mevzuattan ve yapısal sorunlar, sürdürülebilirlik, bütüncül yaklaşımlar, yapılması gerekenler ve öneriler açısından irdelenmiştir.

1. YEREL YÖNETİMLERİN YOKSULLUKLA MÜCADELEDEKİ YASAL DAYANAĞI

1.1. Anayasada Yerel Yönetimlerin Yeri

Anayasasının 127. Maddesinde “...Kanun, büyük yerleşim merkezleri için özel yönetim biçimleri getirebilir” ifadesini bulan şekli ile farklı bir yerel yönetim birimi ‘ihdas’ etmemiştir. Ancak yerel yönetim birimlerinden olan ‘belediyelerin’ bir alttürü olan ‘Büyükşehir Belediyesi’ni kastetmektedir. Bir başka ifade ile Anayasanın bu fıkrasında büyük yerleşim birimi olarak bahsedilen Türkiye’de uygulanan biçimi olarak “büyük şehir belediyeleri” kastedilmektedir (Mecek ve Atmaca, 2020: 2071-2072). Anayasada “mahalli müşterek ihtiyaçları karşılamak” ve “kanunla düzenleme yapma zorunluluğu” şeklinde belirtilmesi yasal olarak yerel yönetimleri teminat altına alınmasıdır. (Şahin, 2019; 35).

Yerel yönetimlerin önemli aktörlerinden olan büyükşehir belediyeleri kentin müşterek ihtiyaçlarının karşılanması ve buldukları lokasyonlardaki dezavantajlı kesimlere sosyal transfer ve benzeri yöntemlerle yoksullukla mücadele bağlamında faaliyet yapmaktadır. Yapılan bu faaliyetlerin yasal temel dayanaklarından “Mahalli müşterek ihtiyaçlar” ilkesi olarak görülmektedir.

1.2. Büyükşehir ve Belediye Kanunu (5216-5393)

5216 Sayılı Kanunu'nun (m) maddesinde, "sosyal donatılar yapmak, işletmek", (n) maddesinde, "mabetler, sağlık, eğitim ve kültür hizmetleri için bina ve tesisler yapmak, malzeme desteğinde bulunmak", (v) maddesinde, "yetişkinler, yaşlılar, gençler ve çocuklara yönelik her türlü sosyal ve kültürel hizmetleri yürütmek ve geliştirmek" yine (d) maddesinde "yaşlılar, engelliler, kadınlar, gençler ve çocuklara yönelik sosyal ve kültürel hizmetler sunmak" şeklinde Büyükşehir ve ilçe belediyelerinin sorumlulukları ifade edilmiştir. Yerel yönetimlerin (Belediyelerin) toplumsal açıdan avantajsız kısımlarına karşı sorumlu olduklarını işaret etmektedir. (Ateş, 2020: 27).

5393 Sayılı Kanunu'nun (13) maddesinde "herkes ikamet ettiği beldenin hemşehrisidir. Hemşehrilerin, belediye karar ve hizmetlerine katılma, belediye faaliyetleri hakkında bilgilenme ve belediye idaresinin yardımlarından yararlanma hakları vardır. Yardımların insan onurunu zedelemeyecek koşullarda sunulması zorunludur." Böylece belirtilmiştir. Bu kanunlar, büyükşehir belediyelerinin dezavantajlı kesimlere yardım etme ve yoksullukla mücadele açısından temel dayanaklarıdır.

Yoksullukla mücadele bağlamında yerelde karşı karşıya olunmaktadır. Yerel yönetimlere yoksullukla mücadele açısından gerekli kaynak aktarımı yapılması gerekmektedir. Yoksullukla mücadele açısından yerel yönetim ile merkezi yönetimin iş birliği yapılması kaynakların etkin kullanılması için önemlidir.

2. YOKSULLUK, YOKSULLUK ÇEŞİTLERİ

2.1. Yoksulluk Kavramı

Yoksulluğun sözcük anlamı, "yoksul olma durumu, yoksuzluk, variyetsizlik, sefillik, sefalet, fakirlik, verimsizlik, yetersizlik" olarak ifade edilmektedir (<https://sozluk.gov.tr>. 2023). Yoksulluğu en temel bağlamda anlamak gerektiğinde temel gıda maddelerinden yoksunluktur. Yoksulluk, temel ihtiyaçları karşılayamamanın, bireyin gelir eksikliğinin karşılığı olarak anlamak durumu olarak ifade edilmektedir. Temel ihtiyaç gereksinimlerinin karşılanamaması, gelir eksikliği ile birlikte insani gereksinimler ve beşerî sermaye gelişiminin sağlanamaması kavramları da yoksulluğun içine girerek farklı tanımların yapılması durumunu gerektirmektedir (Özsoy, 2019: 32). Nihayetinde yoksulluğun literatürde birçok tanımına rastlamak mümkündür. İhtiyaçların karşılanamaması, kavramın en temel anlamıdır. Yoksulluğa farklı bir bakış açısı ile bakan Sen'in (1990) yaklaşımında özgürlük, kapasite, yoksunluk, sosyal dışlanma, ulaşılabilirlik çabası gibi kavramlarda literatüre girmiştir (Metin, 2014: 6316).

Beşerî gereksinimlerle ilgili olan yoksulluk, toplumsal varlık olan insanın fiziksel olarak hayatını idame ettirmesi için gıda ihtiyaçlarıyla birlikte ısınma, barınma, sağlık, eğitim, kültürel, ekonomik ihtiyaçlarının karşılanması gerekmektedir. Fakat insanın hayatını idame ettirmesi için gerekli olan bu ihtiyaçların birçok bileşen ve değişkenden etkilenmektedir. Nitekim toplumun ortalama sayılabilecek yaşam seviyesi ile karşılaştırıldığında yoksul ve yoksun kesimler bu seviyenin altında olduğu kabul edilen kesimdir (Benli ve Yenihan, 2018: 3).

Yoksulluğun tanımında karşılaşılan sorunların başında zamana, mekâna ve toplumlara göre farklılık göstermesinin yanı sıra sadece ekonomik ölçütlerle tanımlamakta problem olarak ortaya çıkmaktadır. Yoksulluğun tanımında ekonomik ölçütlerin yanında sosyal ve insani ölçütlerin de kullanılması zaruriyetini ortaya çıkartmaktadır (Özsoy, 2019: 29).

Yoksulluğun tanımlanmasında çok farklı ölçülerin kullanılması, buna bağlı olarak yoksulluk çeşitlerini ortaya çıkartmıştır. Literatürde en sıklıkla görülen yoksulluk türleriyle birlikte yaklaşımlar bağlamında mutlak ve göreceli yoksulluk, insani yoksulluk şeklinde ortaya çıkmıştır (Benli ve Yenihan, 2018: 4-8; Özsoy, 2019:8-11). Yoksulluğun "zaman", "mekân", "davranış biçimi" boyutları bağlamında ise "kalıcı yoksulluk", "semt yoksulluğu/getto yoksulluğu", "sınıf-altı yoksulluğu" türleri de vardır (Bıçkı, 2015:

49). Mekânsal açıdan kent ve kırsal yoksulluğu türleri de literatürde görülmektedir (Benli ve Yenihan, 2018: 8).

2.2. Yoksulluk Çeşitleri

2.2.1. Mutlak Yoksulluk

Mutlak yoksulluk, “insanların ihtiyaçlarını karşılamak için yeterli kaynağa sahip olamama durumu” şeklinde ifade edildiği gibi benzer yönde “mutlak asgari refah düzeyinin altında kalma” gibi “yaşamda kalabilmek için gerekli mal ve hizmetlere olan ihtiyaçların karşılanamaması durumu” olarak ifade edilmektedir (Şenses, 2019: 62-63). Bu yoksulluk türünde temel ölçüt olarak biyolojik kriterler dikkate alınmaktadır (Özsoy, 2019: 31).

Mutlak yoksulluk insanın hayatını idame ettirmesi için gerekli en temel maddelerin asgari düzeyde karşılanması için gelire sahip olunamamasını ifade etmektedir. Bununla birlikte mutlak yoksulluğu ölçmek için en temel maddelerin neler olduğunun ve bu temel maddelerin asgari düzeyde ihtiyaçların belirlenmesine de ihtiyaç vardır.

En asgari seviyede temel gıda maddelerinin ölçülmesi bağlamında Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), hane halkı bütçe anketinde tüketim paketine 80 gıda maddesini ekleyerek bir sepet yelpaze oluşturmuştur. Bireyin günlük olarak en az 2100 kalori temel besin alması gerektiği ölçütü kullanılmaktadır (Türkiye İstatistik Kurumu, 2022).

Mutlak yoksulluk sınırı bağlamında Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı ABD dolarını temel almıştır. Az gelişmiş ülkeler için 1 ABD doları, Karayip ve Latin Amerika ülkeleri için ise 2 ABD doları, Doğu Avrupa ve Türkiye için ise kişi başına günlük 4 ABD doları olarak belirlemiştir. Tüm bu belirlenen sınırların altında tüketim harcaması olan kesimler yoksul olarak kabul edilmektedir (Benli ve Yenihan, 2018: 5). Gelir seviyesi temel alınarak yapılan bu ölçüm yöntemlerinden de anlaşılacağı üzere mutlak yoksulluk ortadan kaldırılabilecek bir yoksulluk türüdür (Aydın, 2021: 192).

Mutlak yoksulluk, “Yaşamda kalabilmek için gerekli en düşük maliyetli gıda harcamaların parasal değeri yoksulluk çizgisi oluşturmakta ve bu gelir düzeyine ulaşamayanlar yoksul sayılmaktadır.” şeklinde ifade edilmiştir. Bu tanımlamada “ihtiyaç”, “kaynak” ve “refah” ölçüt olarak ele alındığı görülmektedir (Şenses, 2019: 62-63). Mutlak yoksulluk tanımlamasında bireyin kendini biyolojik olarak tekrar üretmesi için temel gıda ve diğer besin bileşenlerini alacak bir gelire sahip olunması bu durumu gerçekleştirmek için “eşik” seviyede yapılması bu eşik değerinin altında kalan kesimlerin mutlak yoksul olarak ifade edilmesidir (Bıçkı, 2015: 43).

BM Kalkınma Programının temel aldığı ABD doları bazlı ölçümler kullanılması durumunda gelişmiş ülkelerde mutlak yoksul bulunmadığı sonucunu verdiği görülmektedir. Mutlak yoksulluğun Üçüncü Dünya Ülkeleri ve Sahra Altı Afrika’sında bulunduğu işaret edilmesi de mutlak yoksulluğun ölçütlerinde sorunlu yönünü ortaya çıkartmaktadır. Mutlak yoksulluğun sorunlu yönleri bağlamında farklı yoksulluk kavramı gerekliliği için ‘görelî yoksulluk’ kavramının literatürde yerini aldığı görülmektedir (Bıçkı, 2015: 45).

2.2.2. Görelî Yoksulluk

Görelî yoksulluk kavramı, mutlak yoksulluk kavramını ortaya çıkaran gıda ihtiyaçlarının karşılanmamasından farklı olarak ortaya çıkan bir kavramdır (Özsoy, 2019: 32). Görelî yoksulluk, içerisinde bulunduğu ülkenin ortalama gelir düzeyinin belirli oran seviyesinin altında gelir sahiplerini içermektedir (Bıçkı, 2015: 45).

Görelî yoksulluk, bireyin kendini üretebilmesi gereken tüketim düzeyinin ve yaşam düzeyinin belirlenmesini gerektirmektedir. Bu durumda bireyin içerisinde bulunduğu toplumdaki refah seviyesinin altında kalması olarak tanımlanmaktadır (Özsoy, 2019: 32).

Görelî yoksullukta bireyin içerisinde bulunduğu toplumun ortalama gelir seviyesinin saptanmasına ihtiyaç duyulmaktadır (Özsoy, 2019: 32). Yine bu noktadan hareketle her ülkenin ve her toplumun ortalama gelir seviyesi farklılık gösterecek olmasından görelî yoksulluğun topluma, ülkeye göre de farklılık göstermesi olası olacaktır. Mesela Türkiye'nin gelişmiş bölgelerinin görelî yoksulluğu ile gelişmekte olan bölgelerinde farklılaşma söz konusu olacaktır. Bu örneğe Avrupa Birliği'nin gelişmiş ülkeleriyle yine birliğe üye diğer seviyedeki ülkelerin görelî yoksulluk seviyesi farklı olacaktır (Peker, 2023: 8).

Görelî yoksullukta ölçüt, ortalama refah seviyesinin belli oranda altında kalma durumu olarak ifade edilmesinden her toplumda ve ülkede görelî yoksulluğun var olması söz konusu olacaktır. Görelî yoksullukta 'eşik' olarak belirlenen bir gelir seviyesi ile yaşam seviyesinin varlığı kabul edilmektedir. Bu bağlamda görelî yoksulluk kavramı, toplumun ortalama yaşam standardının altında gelire sahip olunan kesimi için kullanılmaktadır (Benli ve Yenihan, 2018: 6).

Görelî yoksulluk yaklaşımıyla bir topluma bakıldığında mutlak yoksulluğun olmaması aşikâr olurken, mutlak yoksulluğun görüldüğü ülkelerde nihayetinde görelî yoksulluğun olması kabul edilmiştir. Her iki yoksulluk yaklaşımı ülkelere göre de farklılık göstermektedir. Gelişmiş ülkelerde görelî yoksulluk yaklaşımının kullanılması daha etkili olurken gelişmekte olan ülkelerde mutlak yoksulluğun kullanılması tercih edilmelidir (Özsoy, 2019:33; Benli ve Yenihan, 2018: 6).

Görelî yoksulluk yaklaşımının ölçüt olarak kullanılmasında ortaya refah payından eşit faydalanamamayı yani gelir dağılımında eşitsizliğin olmasının ortaya çıkarttığı düşünülmektedir. Görelî yoksulluğun ortadan kaldırılmasında gelir adaletinin sağlanması çözüm yolu olarak görülmektedir. Ancak 1980'lerden günümüze dünyada neo-liberal politikaların uygulanması yaygınlaşmıştır. Bu politikaların yaygınlaşması ile birlikte gelir dağılımında eşitsizliklerin artması, gelir dağılımında makas aralığının artması sonucunu doğurmuştur.

Mutlak yoksulluğun ekonomik büyüme ve iktisadi gelişme ile çözüleceği düşünülürken, her toplumda görelî yoksulluğun görüleceği aşikâr olarak görülmektedir. Görelî yoksulluk yaklaşımının ölçütü maddi boyuttan sosyal yoksunluğa doğru yön değiştirmiştir. Böylece "sosyal dışlanma" kavramı da yoksulluk konusunda yerini almıştır (Bıçkı, 2015: 46). Literatürde görelî yoksulluğun yer almasıyla birlikte "sosyal dışlanma", "eşitsizlik" kavramları görünür olmuştur. Görelî yoksulluk kavramıyla birlikte temel gıda yoksunluğu ve gelir yetersizliği boyutları aşılarak yoksulluğun temel insan hakları bağlamında ele alındığı görülmektedir.

2.2.3. İnsani Yoksulluk

Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) 1990 yılında geliştirilen ve yayınlanan İnsani Gelişme Endeksi (İGE) ile yoksulluğun birçok bileşen ile ölçüldüğü görülmektedir. Endeks, kaliteli ve uzun yaşam, yüksek yaşam standardı barındıran, eğitim, sağlık, gelir göstergeleriyle birlikte sosyo-ekonomik göstergeleri içinde barındırmaktadır (Şenses, 2019: 100).

Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı 1997 yılında hazırladığı raporda "insani yoksulluk" (Human Poverty) kavramını kullanmıştır. Böylece yoksulluğun değerlendirilmesinde farklı bir bakış açısının getirildiği görülmektedir. Nitekim insani yoksullukta mutlak ve görelî yoksulluktan farklı olarak "okur-yazarlık", "eksik beslenme", "kısa hayat süresi", "ana-çocuk sağlığının yetersizliği", "önlenebilir hastalıklara yakalanmak", "yetenek-kapasite kullanmadan yoksunluk" gibi olgular üzerinde durulmakta

ve değerlendirilmektedir (Özsoy, 2019: 34). Sen'in (1983) yapabilirlik ve kapasite yaklaşımı, Birleşmiş Milletler Kalkınma Programının İnsani Gelişmişlik Raporunun kavramsal çerçevesini oluşturmaktadır (Özsoy; 2019: 34).

3. YEREL YÖNETİMLER VE YOKSULLUKLA MÜCADELE

Küreselleşme ve kentleşme ile birlikte kentlerdeki yoksulluk olgusu mekânla ilişkili olarak kentsel yoksulluk olarak daha da görünür hal almıştır. Kentsel alanda yoksullukla mücadele bağlamında yerel yönetimlerin güçlü bir potansiyele sahip olmalarının yanı sıra gelişmiş ülkelerde yerel yönetimlere önemli kaynak aktarımı ve yetkilendirme yoluna gidilmektedir. Yoksullukla mücadelede yerel yönetimlerin yakınlık ilkesi nedeniyle merkezi yönetimin yereldeki temsilci olduğunu da göstermektedir (Yeşildal, 2020: 467-468).

Merkezi yönetimlerde dikey "iktidar ilişkileri" yöntemini kullanırken yerel yönetimler halka yakın oldukları için "yatay" iletişime fırsat vermesi yoksullukla mücadelede daha önde olmasına neden olmaktadır (Evin, 2017: 96-97).

Literatürde Şahinoğlu ve Yılmaz'ın (2022) "*1980 Sonrası Türkiye'de Refah Rejimi ve Kent Yoksullarının Yoksullukla Mücadele Stratejilerinin Dönüşümü: Sultanbeyli Örneği*" başlıklı çalışmada belediyeye yoksullukla mücadelede önemli görev düştüğünü, sosyal transferlerde yoksullukla mücadelede bütçelerinde artış gözlendiğini bu yoksullukla mücadelede STK'lar ve SYDV'lerle iş birliği yaptıkları yönünde sonuçlar elde edilmiştir.

Literatürde yerel yönetimlerin yoksullukla mücadele süreçlerinde faaliyetler açısından çeşitli gruplandırmaya rastlanmaktadır. Yeşildal'a (2020) göre; yerel yönetimlerin yoksullukla mücadele ederken yapabilecekleri faaliyetler dört kategoride ele alınabilmektedir. Bunlar;

- Bölgelerinde yoksulluğu anlamak,
- Yoksul kesimle iletişime geçmek ve koordine etmek,
- Yoksul kesime fayda sağlayacak faaliyetlerde bulunmak,
- Yereldeki refahın diğer yönleri ile denge oluşturmak (Yeşildal, 2020: 468).

Yine yerel yönetimlerin yoksullukla mücadele kapsamında sosyal politika uygulama süreçleri Bacak ve Uzunay'a (2018) göre;

- Sosyalleştirme, sosyal kontrol etme ile rehabilite etme,
- Rehberlik etme, danışmanlık ile yönlendirme çalışmaları,
- Gözetme, yardım faaliyetlerinde bulunma,
- Yatırım yapma (Bacak ve Uzunay: 2018: 125-126).

Yerel yönetimler hem kullandıkları kaynaklar hem de mevzuattan kaynaklı görevlere sahip olmaları nedeniyle buldukları bölgelerde önemli aktör konumundadır (Peker ve Köseoğlu: 2021: 87). Yerel yönetimlerin kendi bölgelerinde "yoksulluk haritalarını" çıkartmaları bununla birlikte stratejik planlarına da yoksullukla ilgili faaliyet eklemeleri çok önemlidir (Bacak ve Uzunay: 2018:129). Ayrıca yerel yönetimlerin yoksullukla mücadeleleri anlamak adına bütçe giderlerinden cari transferler önemli ipuçları taşımaktadır (Özgür ve Önez-Çetin, 2012: 128). Yerel yönetimlerin yoksulluk mücadelede faaliyetlerini anlamak adına bu çalışmada seçilen dört büyükşehir olan Antalya, Muğla, Hatay ve Van Büyükşehir Belediyelerinin stratejik planları (2020-2024) faaliyet raporları (2021-2022) ve gerçekleştirilmeleri irdelenmiştir.

4. ARAŞTIRMA

Bu bölümde büyükşehir belediyelerinden Antalya, Muğla, Van ve Hatay Büyükşehir Belediyelerinin strateji planları (2020-2024) ve (2021-2022) faaliyet raporları üzerinden Büyükşehir Belediyelerin yoksullukla Mücadele ve sosyal transfer ile ilgili uygulamaları incelenmiştir.

4.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu çalışmanın amacı yoksullukla mücadelede büyükşehir belediyelerinden Antalya, Muğla, Van ve Hatay Büyükşehir Belediyelerinin yoksullukla mücadele ve sosyal transferler ile ilgili yürütülen hizmetleri bu bağlamda büyükşehir belediyelerinin rollerini tespit etmektir.

4.2. Araştırmanın Yöntemi

Nitel çalışmada, görüşme ve belge inceleme gibi veri elde etme araçları kullanılarak olgu ve olayları kendi mecrasında ve tümevarımsal açıdan meydana getirilmesi ile nitel aşamalar takip edilerek sonuçların tespit edildiği çalışma şeklinde görülmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2018: 41). Bu çalışma bir belge incelemesidir. Antalya, Muğla, Van, Hatay Büyükşehir Belediyelerinin stratejik Planları (2020-2024), faaliyetlerden (2021-2022) elde edilen veriler, yazından meydana getirilen temalar vasıtasıyla MAXQDA programında analiz edilmiştir.

İçerik analiziyle amaçlanan elde edilen bilgileri ifade edebilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. Bu yöntem ile belgelerden ulaşılan kavramlardan hareketle temalara varmaktır. En sonunda ulaşılan verilerin kolayca anlaşılmasının sağlanmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2018: 242).

4.3. Evren ve Örneklem

Türkiye’de bulunan 30 Büyükşehir Belediyelerinin Stratejik planları (2020-2024) ve faaliyet raporları (2021-2022) çalışmanın evrenini oluşturmaktadır. Çalışma amaçlı örnekleme yöntemi ile seçilen Antalya, Muğla, Van, Hatay Büyükşehir Belediyelerinin Stratejik planları (2020-2024) ve faaliyet raporları (2021-2022) örneklemini oluşturmaktadır.

Bu yöntem geniş veriye ait olduğu tahmin edilen durumları detaylı inceleme fırsat vermektedir. Bu yöntemle çok fazla olgu ve olayları gün yüzüne çıkartma ve açıklamada yararlı olmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2018: 118). Bu yöntemin tercih edilmesinde Antalya, Muğla, Van ve Hatay illerinin büyüklük, nüfus, gelişmişlik, bölge, kentsel yoksulluk, demografik yapı gibi ölçütlere öncelik verilerek tespit edilmiştir. Seçilen dört büyükşehir belediyeleri gelişmişlik düzeyleri, nüfus ve demografik özellikler dikkate alınarak belirlenmiştir.

4.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

“Yoksullukla mücadelede yerel yönetimlerinin rolü: Antalya, Muğla, Hatay ve Van Büyükşehir Belediyesinde bir analiz” başlıklı çalışma yerel yönetimlerin yoksullukla mücadelede faaliyetlerini anlamak amacıyla yapılmıştır. Bu çalışmanın sınırlılıkları dört büyükşehir belediyesi olarak belirlenmesidir. Bütün büyükşehir belediyelerinin (30 büyükşehir belediyesi) dâhil edilmemesi sınırlılıklarındandır.

4.5. Araştırmanın Bulguları

Antalya, Muğla, Van, Hatay Büyükşehir Belediyelerinin 2020-2024 Stratejik Planları, (2021-2022) Faaliyetleri tema içerik analizi yöntemiyle çözümlenmiştir. Aşağıda çalışmayı meydana getiren temalar ifade edilmiştir;

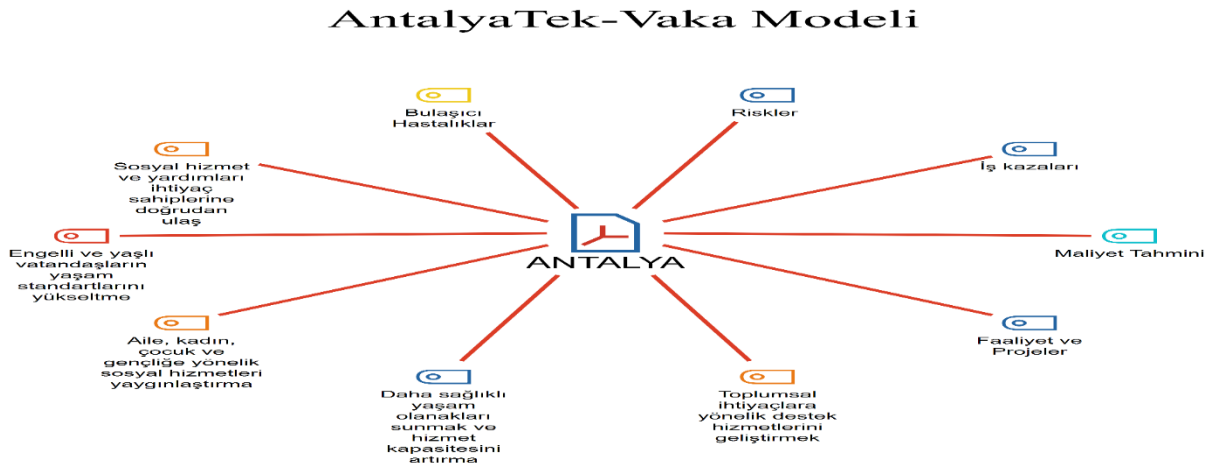
- Sosyal belediyeciliği ve sağlıklı yaşamı il geneline hâkim kılma,
- Dezavantajlı kesimlerin güçlendirilerek sosyal hayata katılımların sağlanması,

- İhtiyaçlar,
- Tespitler,
- Maliyet Tahmini,
- Faaliyet ve Projeler,
- Riskler,
- Toplumsal ihtiyaçlara yönelik destek hizmetlerini geliştirmek.

Sekiz başlık ve bu başlıkların altında oluşan alt başlıklar olarak stratejik planlardan elde edilmiştir. Bu oluşan kod listeleri şekiller halinde aşağıda verilmiştir. Verilen şekiller şehir bazlı ve alt kod hiyerarşisi şeklinde oluşturulmuştur. Bununla birlikte şehirler ikiyeşerli iki vaka analizi şeklinde de karşılaştırılmalı olarak ele alınmıştır.

Dört büyükşehir belediyelerinde stratejik planlarından elde edilen içerikler verilmiştir. Antalya Büyükşehir Belediyesi Stratejik Planı (2020-2024) bulgular kod listesi şekil-1’de verilmiştir.

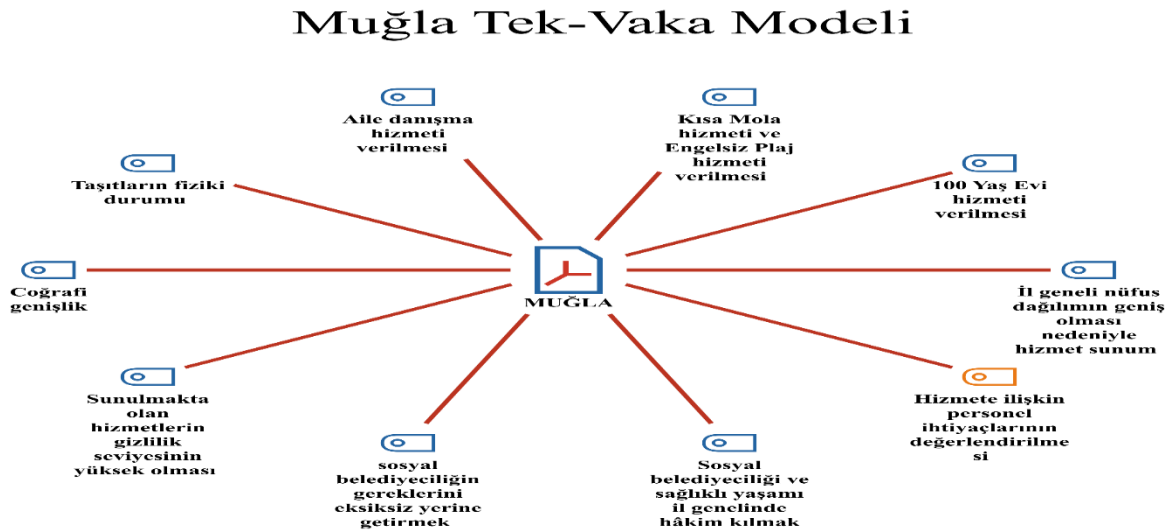
Şekil-1 Antalya Büyükşehir Belediyesi 2020-2024 Stratejik Planı Kod Listesi

Şekil-1 Antalya (2020-2024) Stratejik Planı Kod listesi

Şekil-2’de Muğla Büyükşehir Belediyesi’nin 2020-2024 Stratejik Planında kod listesi verilmiştir.

Şekil-2 Muğla Büyükşehir Belediyesi 2020-2024 Stratejik Planı Kod Listesi

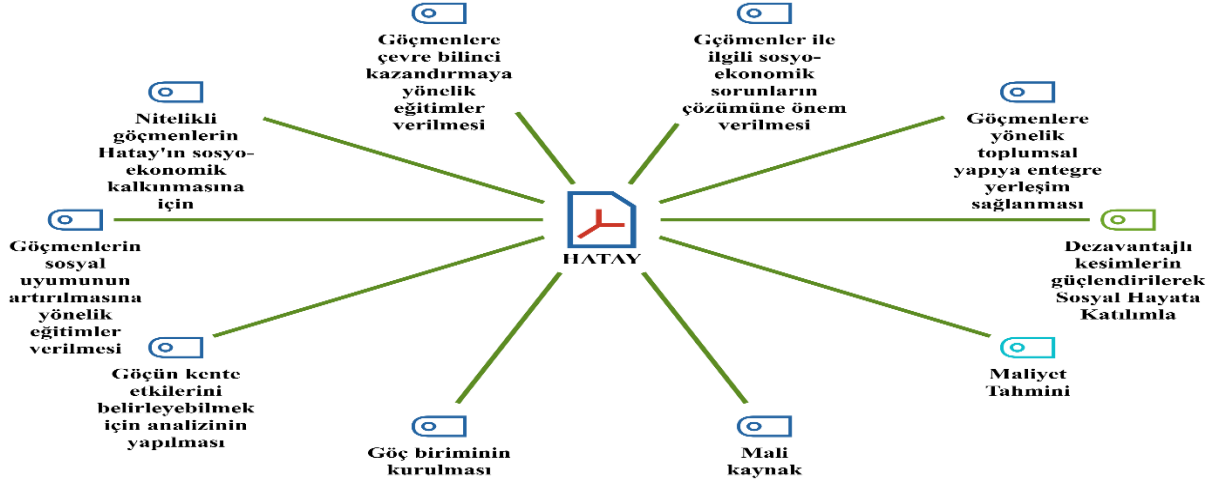

Şekil-2 Muğla (2020-2024) Stratejik Planı Kod listesi

Şekil-3'te Hatay Büyükşehir Belediyesi'nin 2020-2024 Stratejik Planında kod listesi verilmiştir.

Şekil-3 Hatay Büyükşehir Belediyesi 2020-2024 Stratejik Planı Kod Listesi

Hatay Tek-Vaka Modeli

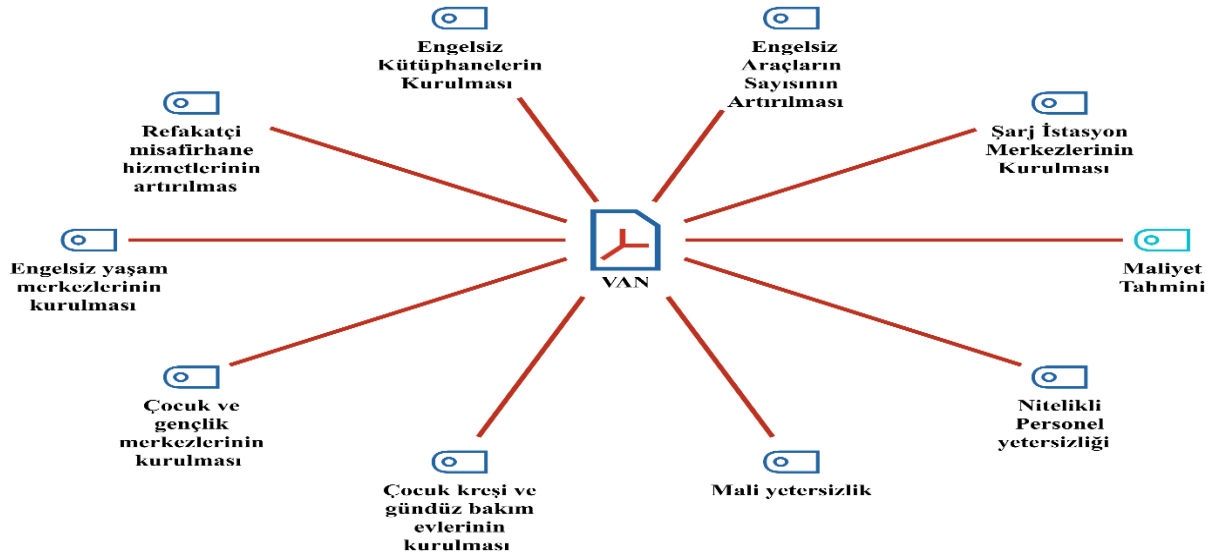

Şekil-3 Hatay Büyükşehir Belediyesi'nin 2020-2024 Stratejik Planı Bulgular Kod listesi

Şekil-4'de Van Büyükşehir Belediyesi'nin 2020-2024 Stratejik Planında kod listesi verilmiştir.

Şekil-4 Van Büyükşehir Belediyesi 2020-2024 Stratejik Planı Kod Listesi

Van Tek-Vaka Modeli

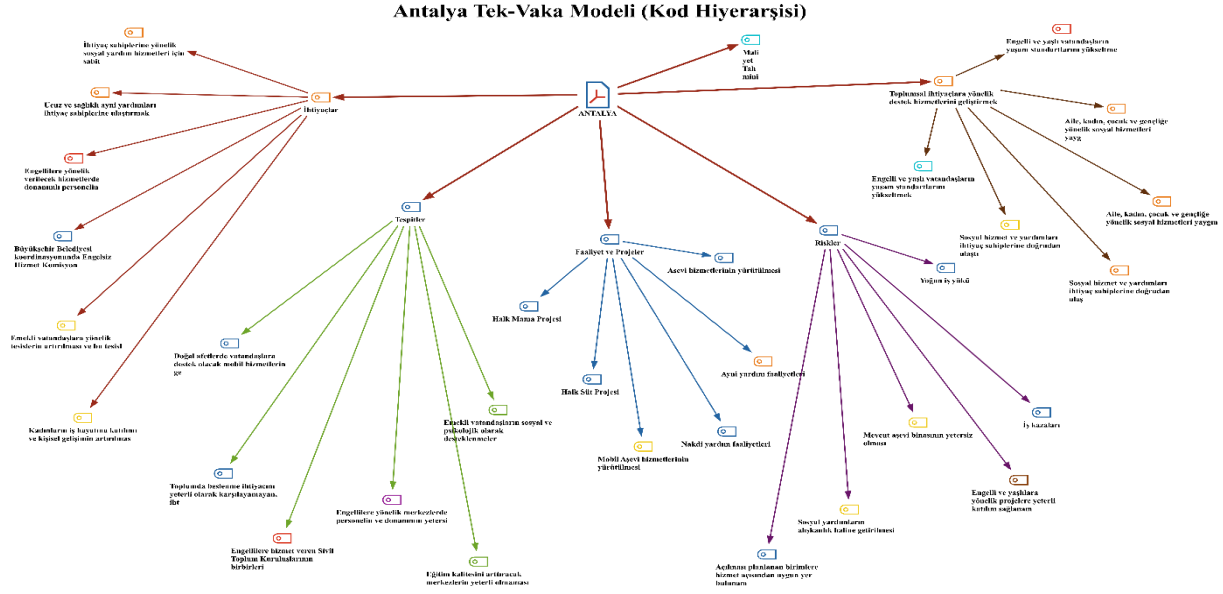

Şekil-4 Van (2020-2024) Stratejik Planı Kod listesi

Dört Büyükşehir Belediyelerinin Stratejik Planlarında Kod Hiyerarşi tabloları oluşturulmuştur. Bu kod hiyerarşi tabloları aşağıda sırası ile sunulmuştur.

Şekil-5'de Antalya Büyükşehir Belediyesi'nin 2020-2024 Stratejik Planında hiyerarşi kod listesi verilmiştir.

Şekil-5 Antalya Büyükşehir Belediyesi 2020-2024 Stratejik Planı Hiyerarşi Kod Listesi

Şekil-5 Antalya Büyükşehir Belediyesi'nin 2020-2024 Stratejik Planı Bulgular Hiyerarşi Kod listesi

Şekil-5'te Antalya Büyükşehir Belediyesi'nin Stratejik planında ihtiyaçlar kod listesi altında ihtiyaç sahiplerine ve engelli bireyler için;

- Sabit ve gezici birimlerin oluşturulması,
- Ucuz ve sağlıklı aynı yardımların dağıtılması için projelerin oluşturulması,
- Uzman personel istihdam edilmesi, mekânların fiziksel olarak iyileştirilmesi,
- Büyükşehir koordinasyonunda engelsiz hizmet komisyonu kurulması,
- Emeklilere yönelik tesislerin artırılması ve ulaşılabilirlik,
- Kadınların iş hayatına katılımı ve kişisel gelişimlerinin artırılması,

İhtiyaçlar tespit edilmiştir (Stratejik Plan, 2020-2024: 108-109). Tespitlerde yaşlı, engelli ve kadınlar ile ihtiyaç sahipleri hedef kitle olarak belirlenmiştir. Antalya Büyükşehir Belediyesinin tespitleri yoksulluğu hafifletme için doğrudan yoksullukla mücadele yaklaşımına girmektedir. Kadınların kişisel gelişimini artırma faaliyetleri ise bütüncül ve dolaylı mücadele yaklaşımı arasında değerlendirilir.

Şekil-5'te Antalya Büyükşehir Belediyesi'nin Stratejik planında tespitler kod listesi altında ihtiyaç sahipleri ve engelli bireyler için;

- Doğal afetlerde tüm vatandaşlar için mobil hizmetlerin gerekliliği,
- Beslenme ve gıda ihtiyaçlarını karşılayamayanların bulunması,
- Engelli bireylere hizmet veren STK'ların ve kuruluşların arasında iş birliği yetersizliği,
- Engellilere yönelik merkezlerde personel ve donanım eksikliği,
- Eğitim kalitesini artıracak merkezlerin yetersizliği,
- Emeklilere destekleyecek tesislerin yetersizliği,

Antalya Büyükşehir Belediyesi'nin tespitleridir (Stratejik Plan, 2020-2024: 108-109). Antalya Büyükşehir Belediyesi'nin faaliyet ve projeleri ise;

- Halk mama projesi,

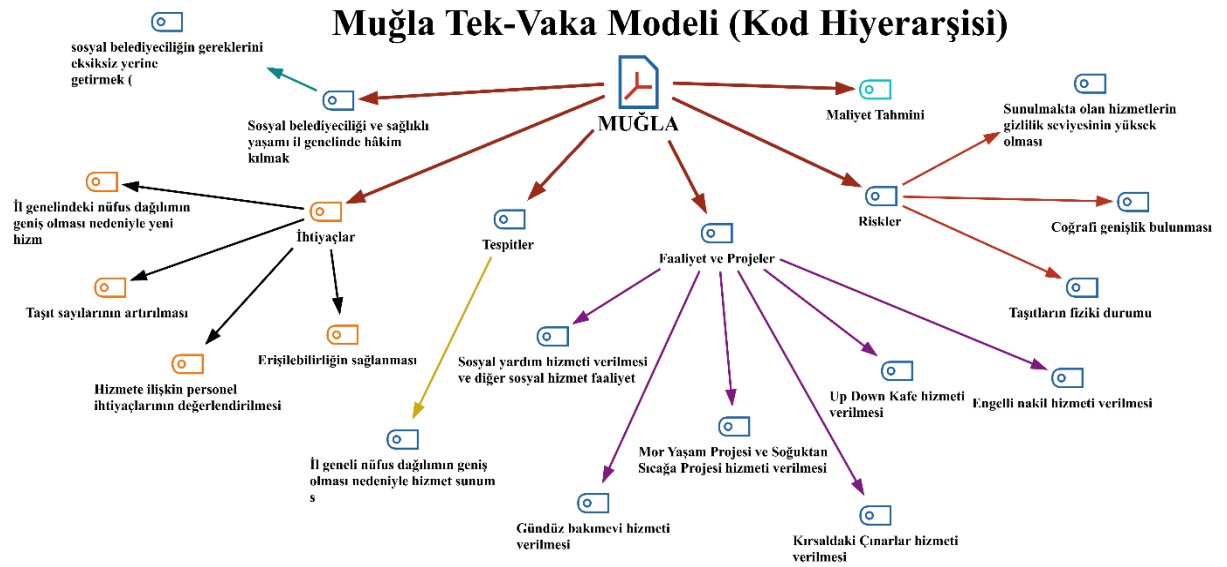
- Halk süt projesi,
- Nakdi transfer faaliyetleri,
- Mobil aşevi hizmetleri,
- Aynı transfer faaliyetleri,
- Aşevi faaliyetlerinin yürütülmesi, (Stratejik Plan, 2020-2024:109).

Engelli ve yaşlı bireyler için büyükşehir belediyesinin faaliyet ve projeleri şöyledir;

- Engelsiz yaşam evi,
- Emekli kahvesi,
- 65 yaş üzeri vatandaşlar için yaşam köyü,
- Alzheimer ve Demans hastaları için destek,
- Yeni hayat rehabilitasyon merkezi,
- Engelli bireyler için aktive, danışmanlık vs. hizmetleri.
- Engelsiz mekanlar,
- Engelsiz plaj,
- Aktif yaşlı merkezi,
- Hasta ve yakınları için sosyal tesis hizmeti, (Stratejik Plan, 2020-2024:108).

Şekil-6'da Muğla Büyükşehir Belediyesi'nin 2020-2024 Stratejik Planında hiyerarşi kod listesi verilmiştir.

Şekil-6 Muğla (2020-2024) Stratejik Planı Hiyerarşi Kod Listesi

Şekil-6 Muğla (2020-2024) Stratejik Planı Hiyerarşi Kod listesi

Muğla Büyükşehir Belediyesi'nin faaliyet ve projeleri ise;

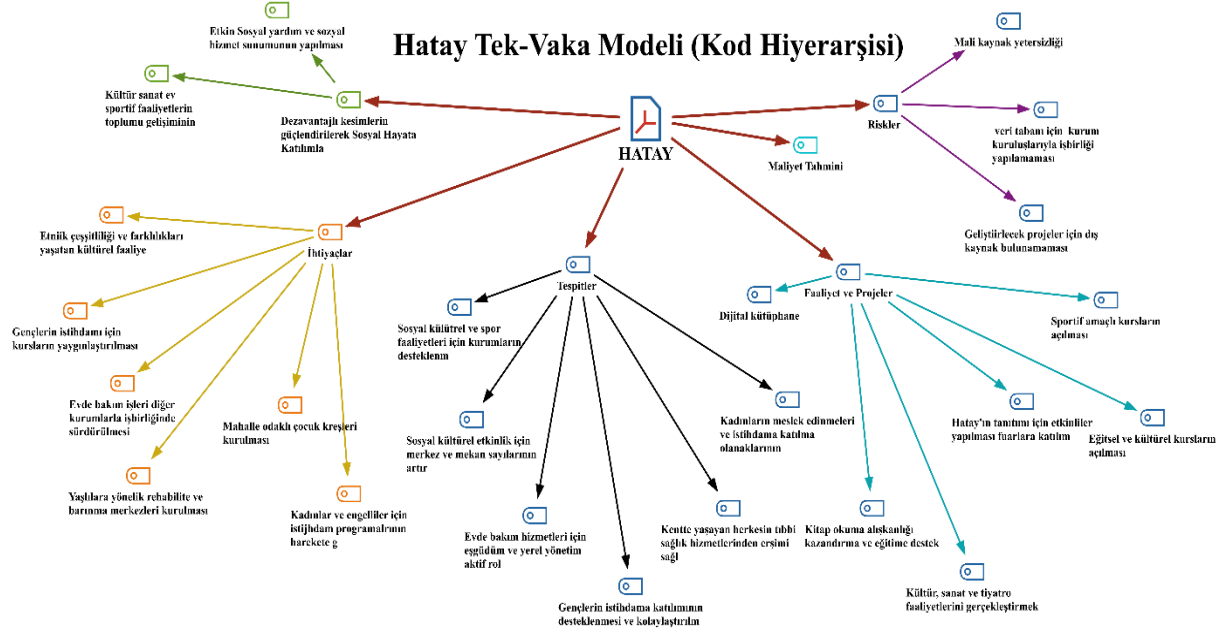
- Aile danışma hizmeti,
- Kısa mola ve engelsiz plaj hizmeti,
- 100 yaş evi hizmeti,
- Engelli nakit hizmeti,
- Kadın misafir evi, kadın danışma merkezi,
- Up Down Kafe hizmeti,
- Kırsaldaki Çınar Hizmetleri,
- Mor yaşam çalışması, Soğuktan sıcağa çalışması,
- Gündüz bakımevi,

- Sosyal yardım hizmeti, diğer sosyal yardım faaliyetleri, (Stratejik Plan, 2020-2024:53).

Muğla Büyükşehir Belediyesi'nin faaliyet ve projelerinin incelendiğinde dezavantajlı gruplar engelli, yaşlı, kadın, ihtiyaç sahipleri olarak hedef kitle oluşturulmuştur. Faaliyet ve projeler yoksulluğu azaltma ve dezavantajlılara yoksunluklarının hafifletilmesi olarak ele alınmıştır. Bir başka ifade ile dezavantajlı kesimlere uygulanan doğrudan faaliyetler olarak anlaşılmaktadır. Nihayetinde uygulanan yaklaşımlar bütüncül olmayıp parçacık olarak ifade edilebilir.

Şekil-7'de Hatay Büyükşehir Belediyesi'nin 2020-2024 Stratejik Planında hiyerarşi kod listesi verilmiştir.

Şekil-7 Hatay Büyükşehir Belediyesi 2020-2024 Stratejik Planı Bulgular Hiyerarşi Kod Listesi

Şekil-7 Hatay Büyükşehir Belediyesi'nin 2020-2024 Stratejik Planı Bulgular Hiyerarşi Kod listesi

Hatay Büyükşehir Belediyesi'nin stratejik planında (2020-2024) Dezavantajlı kesimlere yönelik ayrıca göçmenlere yönelik faaliyet ve projeleri şöyledir;

- Göç biriminin kurulması,
- Göçün şehre etkisi için analiz yapılması,
- Göçmenlerin uyumu için eğitim verilmesi,
- Nitelikli göçmenlerin Hatay sosyo-ekonomik yapısına etkisi mobilize edilmesi,
- Göçmenlere çevre bilinci kazandırılması için eğitimler verilmesi,
- Hatay kart ve sosyal market uygulamaları,
- Engelli vatandaşlara ihtiyaçları olan malzemelerin dağıtımının yapılması,
- İhtiyaç sahiplerine gıda malzemesi verilmesi, 15 ilçede iftar yemekleri vermek, camilerde vatandaşlara lokum ve yemek dağıtımını yapılması,
- İhtiyaç sahiplerine aynı yardımda bulunulması,
- İhtiyaç sahiplerine hasta nakil desteği verilmesi,
- İl genelinde ibadet hane bakımı ve onarımı yapılması,
- Kadın sığınma evi yapılması,
- İhtiyaç sahiplerine aşevlerinden sıcak yemek ve yardım malzemeleri verilmesi (Stratejik Plan, 2020-2024: 100-102).

Hatay Büyükşehir Belediyesi'nin dezavantajlı kesimlerin toplumsal hayata aktif katılımlarını sağlamak için belirlediği faaliyet ve projeler şöyledir;

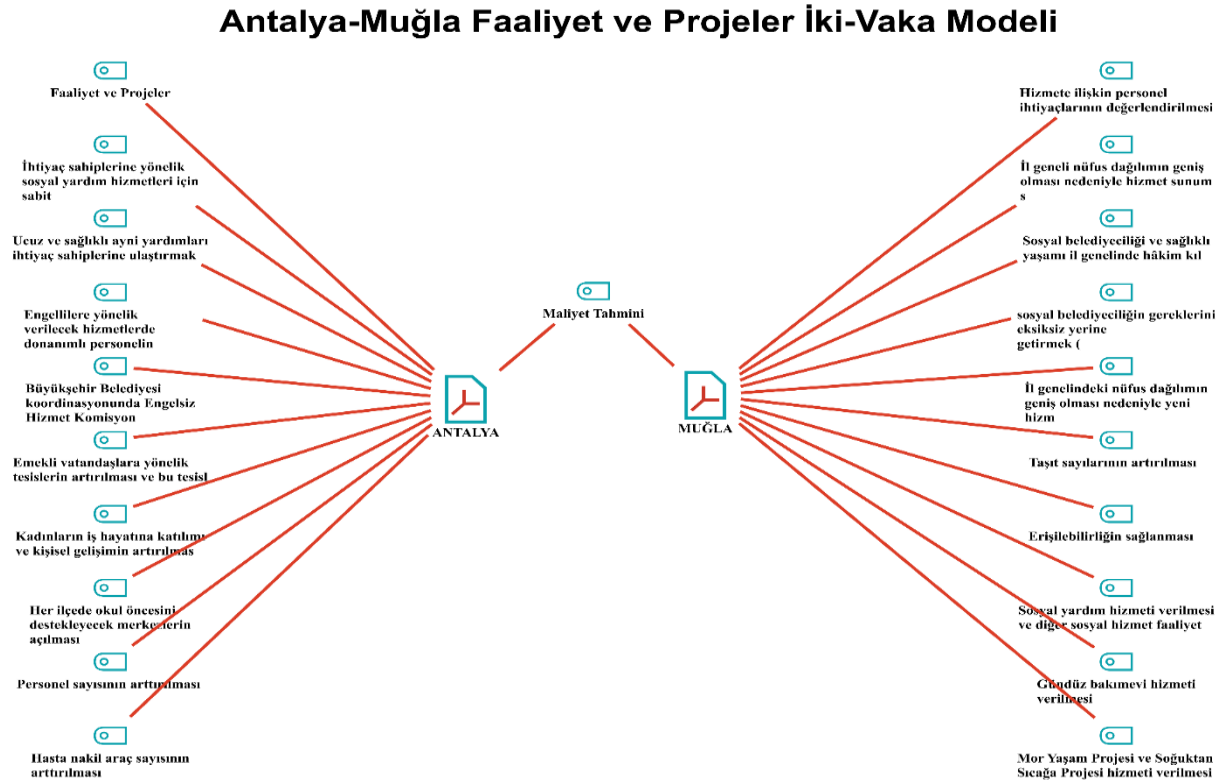
- Engelli bireylere nakdi yardımlar ile araç temini hizmetleri,
- Engelli bireylere hijyen ve malzeme hizmetinin artırılarak devam edilmesi,
- Halk ekmek fabrikasını kurulması ve satış noktalarının oluşturulması,
- Ramazan aylarında iftar çadırı hizmeti,
- Gıda paketleri ve bayram kolisi hizmeti,
- Mevcut aşevi kapasitesinin artırılması,
- Aynı transferlerin işlevselliğinin yükseltilmesi,
- Nakdi transferlerin işlevselliğinin artırılması, (Stratejik Plan, 2020-2024: 63).

Van Büyükşehir Belediyesi'nin stratejik planında faaliyet ve projeler incelendiğinde doğrudan yoksullukla mücadelede politika uygulama yaklaşımında değerlendirilmiştir. Bu tür uygulamalar dezavantajlı kesimlerin yoksulluğunu hafifletmesini sağlayacak uygulamalardır (Özgökçeler ve Bıçkı, 2012: 50).

Antalya, Muğla, Hatay ve Van Büyükşehir Belediyelerinin Stratejik Planlarındaki Faaliyet ve Projelerinin ikili vaka karşılaştırılmaları oluşturulmuştur. Oluşturulan ikili vaka modelleri aşağıda sırası ile şekillerde sunulmuştur.

Şekil-9'da Antalya ve Muğla Büyükşehir Belediyesi'nin 2020-2024 Stratejik Planında Faaliyet ve projeler listelerinin ikili vaka modeli verilmiştir.

Şekil-9 Antalya ve Muğla Büyükşehir Belediyeleri Faaliyet ve Projeler İki vaka modeli

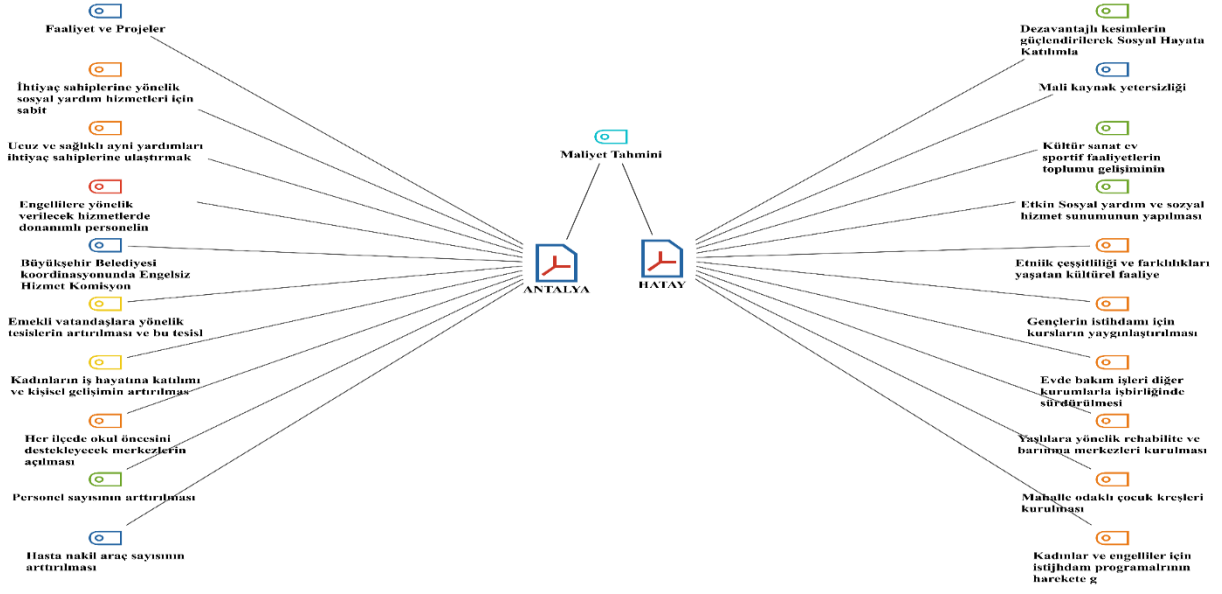

Şekil-9 Antalya ve Muğla Büyükşehir Belediyeleri Faaliyet ve Projeler iki vaka modeli

Antalya ve Hatay Büyükşehir Belediyesi'nin 2020-2024 Stratejik Planında Faaliyet ve projeler listelerinin ikili vaka modeli şekil-10'da verilmiştir.

Şekil-10 Antalya ve Hatay Büyükşehir Belediyeleri Faaliyet ve Projeler İki vaka modeli

Antalya-Hatay Faaliyet ve Projeler İki-Vaka Modeli

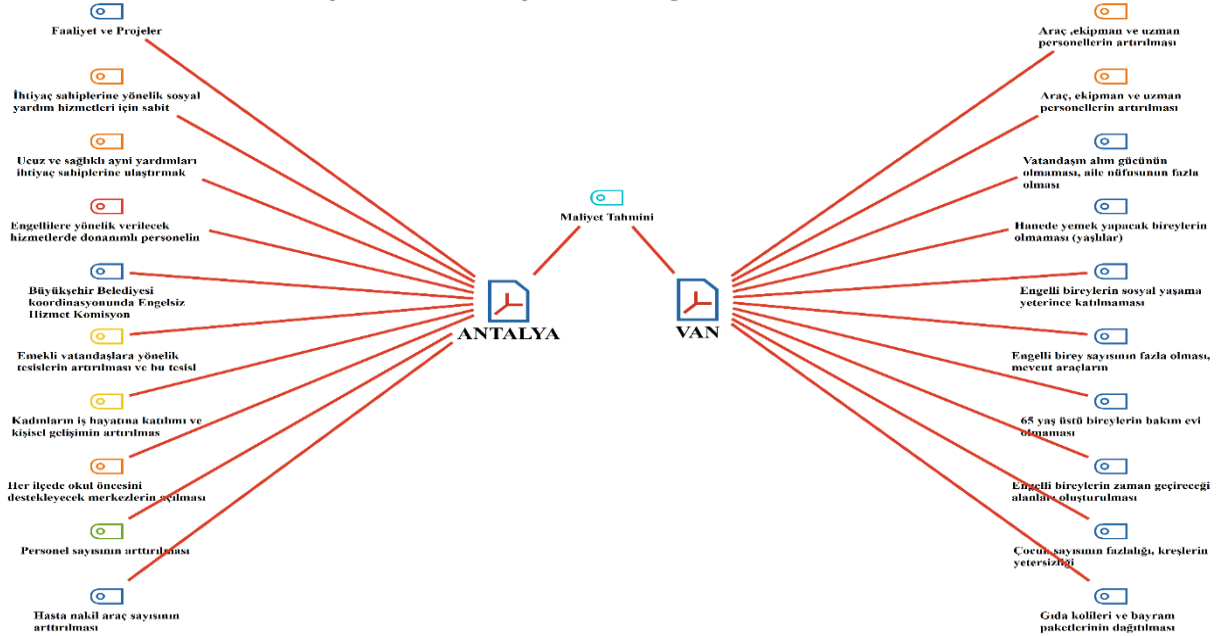

Şekil-10 Antalya ve Hatay Büyükşehir Belediyeleri Faaliyet ve Projeler İki vaka modeli

Şekil-11'de Antalya ve Van Büyükşehir Belediyesi'nin 2020-2024 Stratejik Planında Faaliyet ve projeler listelerinin ikili vaka modeli verilmiştir.

Şekil-11 Antalya ve Van Büyükşehir Belediyeleri Faaliyet ve Projeler İki vaka modeli

Antalya-Van Faaliyet ve Projeler İki-Vaka Modeli

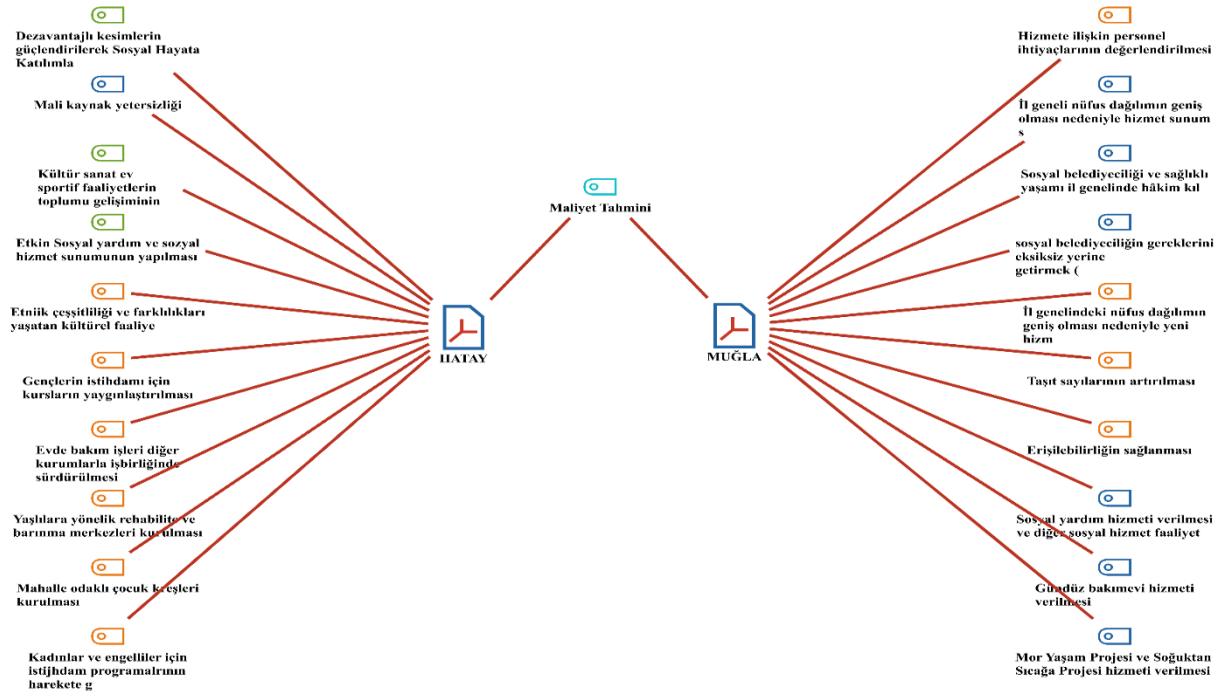

Şekil-11 Antalya ve Van Büyükşehir Belediyeleri Faaliyet ve Projeler İki vaka modeli

Şekil-12'de Hatay ve Muğla Büyükşehir Belediyesi'nin 2020-2024 Stratejik Planında Faaliyet ve projeler listelerinin ikili vaka modeli verilmiştir.

Şekil-12 Hatay ve Muğla Büyükşehir Belediyeleri Faaliyet ve Projeler İki vaka modeli

Hatay-Muğla Faaliyet ve Projeler İki-Vaka Modeli

Şekil-12 Hatay ve Muğla Büyükşehir Belediyeleri Faaliyet ve Projeler iki vaka modeli

Tablo-1'de dört büyükşehir belediyesinin stratejik planlarından oluşan kod matris tarayıcısı aşağıda sunulmuştur.

Tablo-1 Kod Matris Tarayıcısı

Kod Sistemi	ANTAL...	HATAY	MUĞLA	VAN
> Sosyal belediyciliği ve sağlıklı yaşamı il genelinde hâkim kıl			2	
> Dezavantajlı kesimlerin güçlendirilerek Sosyal Hayata Katılımla		7		
> İhtiyaçlar	9	18	5	2
> Tespitler	9	23	2	7
> Maliyet Tahmini	4	5	1	2
> Faaliyet ve Projeler	29	27	10	16
> Riskler	9	4	3	2
> Toplumsal ihtiyaçlara yönelik destek hizmetlerini geliştirmek	8			

Tablo-1 dört büyükşehir belediyesi stratejik planı kod matris tarayıcısı

Tablo-1'e göre il genelinde sosyal belediyciliği ve sağlıklı yaşamı hâkim kılma kod matrisinde Muğla Büyükşehir Belediyesi 2 (iki) defa kodlanmıştır. Dezavantajlı kesimlerin güçlendirilerek sosyal hayata katılmalarının sağlanması kod matrisinde Hatay Büyükşehir Belediyesinde 7 (yedi) defa kodlandığı tespit edilmiştir. İhtiyaçlar kod başlığında ise Antalya 9 (dokuz), Hatay 18 (on sekiz), Muğla 5 (beş), Van 2 (iki) defa kodlanmıştır. Tespitler başlığı altında Antalya 9 (dokuz), Hatay 23 (yirmi üç), Muğla 2 (iki), Van 7 (yedi) defa kodlandığı tespit edilmiştir. Maliyet Tahmini kategorisinde ise Antalya 4 (dört), Hatay 5 (beş), Muğla (bir), Van 2 (iki) defa kodlandığı görülmektedir. Faaliyet ve projeler kategorisinde ise

durum şöyledir; Antalya 29 (yirmi dokuz), Hatay 27 (yirmi yedi), Muğla 10 (on), Van 16 (on altı) sayısal kod oluşmuştur. Riskler başlığı altında ise Antalya 9 (dokuz), Hatay 4 (dört), Muğla 3 (üç), Van 2 (iki) defa kod oluşmuştur. Toplumsal ihtiyaçlara yönelik destek hizmetlerini geliştirmek kategorisinde ise Antalya 8 (sekiz) defa kodlandığı tespit edilmiştir.

Dört büyükşehir belediyesinin 2021-2022 faaliyet raporları incelenmiştir. Bu bağlamda büyükşehir belediyelerinin gerçekleştirmeleri belirlenmiştir. Tablo-2’de Antalya Büyükşehir Belediyesi’nin 2021-2022 yılları cari transfer gerçekleşme tablosu verilmiştir.

Tablo-2 Antalya Büyükşehir Belediyesi Cari Transfer Gerçekleşmeleri (2021-2022)

Yıl	Transfer	Bütçe Ödeneği (Net)	Gider (Bütçe)	Gerçekleşme Oranı %	Genel Bütçeye Oranı %
2021	Cari Transferler	100.835.000,00 TL	83.214.699,34 TL	82,53	2,75
2022	Cari Transferler	183.384.172,02 TL ³	160.332.133,13 TL	87,43	3,66

Kaynak: Antalya Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporları (2021-2022). E.T 27.10.2023

Tablo-3’te Muğla Büyükşehir Belediyesi’nin 2021-2022 cari transfer gerçekleşme tablosu verilmiştir.

Tablo-3 Muğla Büyükşehir Belediyesi Cari Transfer Gerçekleşmeleri (2021-2022)

Yıl	Transfer	Bütçe Ödeneği (Net)	Gider (Bütçe)	Gerçekleşme Oranı %	Genel Bütçeye Oranı %
2021	Cari Transferler	36.377.021,00 TL	34.758.957,40 TL	95,55	3,52
2022	Cari Transferler	62.729.700,00 TL ⁴	61.176.063,74 TL	97,57	3,68

Kaynak: Muğla Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporları (2021-2022). E.T 27.10.2023

Tablo-4’te Hatay Büyükşehir Belediyesi’nin 2021-2022 yılları cari transfer gerçekleşme tablosu verilmiştir.

Tablo-4 Hatay Büyükşehir Belediyesi Cari Transfer Gerçekleşmeleri (2021-2022)

Yıl	Transfer	Bütçe Ödeneği (Net)	Gider (Bütçe)	Gerçekleşme Oranı %	Genel Bütçeye Oranı %
2021	Cari Transferler	33.441.101,83 TL	31.107.563,52 TL	93,02	1,74
2022	Cari Transferler	74.980.000,00 TL ⁵	73.905.619,57 TL	98,57	1,79

Kaynak: Hatay Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporları (2021-2022). E.T 27.10.2023

Tablo-5 Van Büyükşehir Belediyesi Cari Transfer Gerçekleşmeleri (2021-2022)

Yıl	Transfer	Bütçe Ödeneği (Net)	Gider (Bütçe)	Gerçekleşme Oranı %	Genel Bütçeye Oranı %
2021	Cari Transferler	41.680.258,41 TL	40.373.320,65 TL	96,86	3,99
2022	Cari Transferler	81.337.000,00 TL ⁶	80.133.004,65 TL	98,52	3,73

Kaynak: Van Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporları ve Sayıştay Raporu (2021-2022). E.T 19.01.2024

³ 2022 yılı Ortalama ABD Dolar Kuru:16,586 TL’dir. Buna göre bütçe ödeneği 11.056.564,10 ABD Dolarına karşılık gelmektedir.

⁴ 2022 yılı Ortalama ABD Dolar Kuru:16,586 TL’dir. Buna göre bütçe ödeneği 3.782.087,31 ABD Dolarına karşılık gelmektedir.

⁵ 2022 yılı Ortalama ABD Dolar Kuru:16,586 TL’dir. Buna göre bütçe ödeneği 4.520.680,10 ABD Dolarına karşılık gelmektedir.

⁶ 2022 yılı Ortalama ABD Dolar Kuru:16,586 TL’dir. Buna göre bütçe ödeneği 4.903.955,15 ABD Dolarına karşılık gelmektedir.

Tablo-5'te Van Büyükşehir Belediyesi'nin 2021-2022 yılları cari transfer gerçekleşme tablosu verilmiştir.

Antalya Büyükşehir Belediyesi'nin 2022 yılı cari transfer gerçekleşmesi bütçesine oranı %3,66, Muğla Büyükşehir Belediyesi'nin %3,68, Hatay Büyükşehir Belediye'sinin %1,79 ve Van Büyükşehir Belediye'nin ise %3.73 olarak oluşmuştur. Her dört büyükşehir belediyesinin dezavantajlı kesimlere yönelik yoksullukla mücadele bağlamında doğrudan müdahale politikaları uyguladıkları görülmüştür. Antalya Büyükşehir Belediyesi Kadınlara yönelik yaygın eğitim projesi ise dolaylı uygulama olup bütüncül politika uygulaması içerisinde değerlendirilebilir. Hatay Büyükşehir Belediyesi'nin tüm dezavantajlı kesimlerin kapasite artırmalarına yönelik uygulamaları bütüncül yaklaşım uygulamaları içerisinde değerlendirilir. Ayrıca Hatay Büyükşehir Belediyesi'nin Suriye Uluslararası krizinden en fazla etkilenen şehir olması bağlamında "göçmen" veya "sığınmacı" olarak ülkemize gelen bireylere ve ailelerine yönelik uyum ve dezavantajlılıklarını gidermeleri için uyum programları uygulamıştır.

Dört büyükşehir belediyesinin dezavantajlı kesimlere yönelik faaliyet ve proje geliştirmeleri yoksullukla mücadele açısından önemli aktör olduklarını aynı zamanda merkezi yönetimin yerel temsilci olduklarını göstermektedir (Yeşildal, 2020: 467-468).

SONUÇ

Yoksulluk olgusu tarihin her döneminde olduğu gibi özellikle 1980'lerden sonra refah devleti politikalarının terk edilmesi ve neo-liberal politikaların uygulanması ile birlikte devlet aygıtına biçilen rolün denetim ve düzenleme yani geminin dümenini tutan olarak görülmesiyle birlikte, küreselleşme ve teknolojinin hızlı ilerlemesinin etkileri ile gelir eşitsizliği, yoksulluğun daha da görünür hal almasına neden olmuştur. Öteden beri yoksulluğun kır versiyonunun görülmesinin yanında kentleşme, nüfusun kırdan kente doğru hareketlenmesiyle birlikte kent yoksulluğunun çeşitli yön ve boyutlarıyla görünür hal almasına neden olmuştur.

Gelişmiş ülkelerde küreselleşme ve neo-liberal politikaların uygulanması ile önemli aktör olan merkezi yönetimlerin boşalttığı yerleri özel sektör ile birlikte yerel yönetimlerin aldığı görülmektedir. Bir başka ifade ile yerindelik ilkesiyle birlikte yerel yönetimler ve özel sektörle birlikte sivil toplum örgütleri aktör konumuna gelmiştir. Yoksulluk probleminde merkezi yönetim ile birlikte yerel yönetimlere önemli rol ve görevler yüklemektedir. Gerek merkezi yönetimin gerekse yerel yönetimin önemli bir toplumsal problem olan yoksullukla mücadele etmesi gerekmektedir. Kentsel alanda yerel yönetimlerin önemli birer aktörü olan büyükşehir belediyelerine de yoksullukla mücadele bağlamında görevler düşmektedir. Merkezi yönetim ve yerel yönetimler yoksullukla mücadelede yeni uygulama ve projeler geliştirmeleri gereklidir. Bu uygulama ve projelerde kesinlikle iş birliği içinde olmalı ayrıca bu işbirliğine diğer önemli aktörlerden olan sivil toplum örgütleri de dâhil etmelidir.

Yoksullukla mücadelede yerel yönetimlerin önemli aktörü olan büyükşehir belediyelerinin uygulamaları ve faaliyetlerini anlamak adına amaçlı örneklem ile seçilen Antalya, Muğla, Hatay ve Van Büyükşehir Belediyelerinin stratejik Planı (2020-2024), 2021-2022 Faaliyet raporları ve gerçekleştirmeleri nitel yöntem kullanılarak yapılan bu çalışmada dört büyükşehir belediyesinin sosyal belediyeçilik faaliyetlerinin önemli göstergelerinden olan cari transferleri irdelenmiştir. Bu dört büyükşehir belediyesinin stratejik planında yoksullukla mücadele adına toplumun bütün kesimleriyle birlikte özel politika uygulama gerektiren dezavantajlı kesimler için faaliyet oluşturdukları görülmüştür.

Bu dört büyükşehir belediyesinde dezavantajlı kesimler için doğrudan yoksullukla mücadele politikaları uyguladıkları anlaşılmıştır. Bu uygulanan politikaları parçacıl politika anlayışı açısından anlamak söz konusudur. Antalya Büyükşehir Belediyesi'nin kadının istihdamına yönelik yaygın eğitim anlayışı içerisindeki uygulamaları bütüncül politika anlayışı içerisinde değerlendirmek mümkündür. Hatay

Büyükşehir Belediyesinin dezavantajlı kesimlerin ve göç yolu ile şehre gelen göçmen veya sığınmacıların sosyal hayata aktif katılımı bağlamında yapılan uygulamaları bütüncül politika uygulamaları ve sürdürülebilirlik açısından değerlendirmek söz konusudur.

Merkezi yönetimin kentsel alanda önemli temsilci olan yerel yönetim birimlerinden büyükşehir belediyelerinin yoksullukla mücadele bağlamında merkezi yönetimle iş birliği yapması, kaynak artırılması, projeler üretilmesi, bölgelerindeki kamu, sivil toplum ve özel sektörlerle birlikte iş birliğinde olmaları, sivil toplum kuruluşlarının uygulama tecrübelerinden faydalanmaları, bunun ile birlikte demokrasinin gelişmesi için kent konseylerinin de süreçlere dâhil edilmesi gereklidir. Kentsel alanlarda yoksulluğun mekâna yansıdığı kentsel çöküntü alanlarının rehabilite edilmesi, yoksul kesimin bütüncül politikalar ile şehre aidiyet hissetmeleri sağlanmalıdır. Bir başka ifade ile her hangi bir sebepten kendisini sosyal dışlanmışlık yaşayan bireylerin sosyal içer(il)me politikaları ile topluma bütünleştirilmesi gerekmektedir.

Etik Standart ile Uyumluluk

Çıkar Çatışması: [TR] Yazar / yazarlar, kendileri ve / veya diğer üçüncü kişi ve kurumlarla çıkar çatışmasının olmadığını veya varsa bu çıkar çatışmasının nasıl oluştuğuna ve çözüleceğine ilişkin beyanlar ile yazar katkısı beyan formları makale süreç dosyalarına ıslak imzalı olarak eklenmiştir.

Etik Kurul İzni: Bu makalede etik kurul iznine gerek yoktur, buna ilişkin ıslak imzalı etik kurul kararı gerekmediğine ilişkin onam formu sistem üzerindeki makale süreci dosyalarına eklenmiştir

Finansal Destek: Bulunmamaktadır.

KAYNAKÇA

Akdoğan, Y., (1999) Sosyal Belediyecilik, İstanbul Dergisi, Sayı, Mart, 1999, s.29-35.

Antalya Büyükşehir Belediyesi. (2020). *Antalya Büyükşehir Belediyesi Stratejik Plan (2020-2024)*. Antalya: Kasım 27, 2021, tarihinde <https://www.antalya.bel.tr/> adresinden alındı.

Antalya Büyükşehir Belediyesi. (2021). *Faaliyet Raporu*. Antalya: Antalya Büyükşehir Belediyesi. Kasım 27, 2023, tarihinde <https://www.antalya.bel.tr/> adresinden alındı.

Antalya Büyükşehir Belediyesi. (2022). *Faaliyet Raporu*. Antalya: Antalya Büyükşehir Belediyesi. <https://www.antalya.bel.tr/> adresinden alındı. Erişim tarihi:19.01.2024

Antalya Büyükşehir Belediyesi. (2021). *Performans Programı*. Antalya: Antalya Büyükşehir Belediyesi. Aralık 12, 2023, tarihinde <https://www.antalya.bel.tr/> adresinden alındı.

Ateş, K. (2020). Göç Yönetiminde Yerel Yönetimlerin Rolü. *Iğdır Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*,(5), 23-40.

Aydın, A. (2021). Türkiye’de Bölgelere Göre Yoksulluk Oranlarının Sorgulayıcı Veri Çözümlemesi Teknikleri İle Analizi. *Econharran Harran Üniversitesi İİBF Dergisi* 5(7), 184-220.

Benli, A. ve Yenihan, B. (2018). Yoksulluğun Kavramsal Çerçevesi. *Yoksulluk Farklı Boyutlarıyla*. (1. Baskı) içinde (1-14). Bursa. Dora Basım-Yayın Dağıtım Ltd. Şti.

Bacak, B. ve Uzunay, Ş.,C., Yoksulluk Sorununa Karşı Yürütülen Sosyal Politikalarda Yerel Yönetimlerin Rolü. *Yoksulluk Farklı Boyutlarıyla*. (1. Baskı) içinde (115-132). Bursa. Dora Basım-Yayın Dağıtım Ltd. Şti.

- Belediye Kanunu 5393, 25874 (2005). www.mevzuat.gov.tr adresinden alındı. erişim tarihi 27.11.2023.
- Bıçkı, D. (2015). *Kent(te) Yoksulluk Ayrışma ve Yaşam Kalitesi* (1. baskı). Bursa: Dora Yayıncılık.
- Büyükşehir Belediyesi Kanunu 5216, 25531 (2004). www.mevzuat.gov.tr adresinden alındı. erişim tarihi 27.11.2023.
- Evin, H. (2017). 6360 Sayılı Yasa ve Kentsel Yoksullukla Mücadelede Büyükşehir Belediyeleri: Malatya Örneği. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 25(1), 85-98.
- Hatay Büyükşehir Belediyesi (2020). *Hatay Büyükşehir Belediyesi Stratejik Plan (2020-2024)*. Hatay Büyükşehir Belediyesi. <https://www.hatay.bel.tr/> erişim tarihi:27.11.2023.
- Hatay Büyükşehir Belediyesi (2021). *Faaliyet Raporu*. Hatay: Büyükşehir Belediyesi. <https://www.hatay.bel.tr/> erişim tarihi:27.11.2023
- Hatay Büyükşehir Belediyesi (2022). *Faaliyet Raporu*. Hatay: Büyükşehir Belediyesi. <https://www.hatay.bel.tr/> erişim tarihi:19.01.2024
- Hatay Büyükşehir Belediyesi (2021). *Performans Programı*. Hatay: Büyükşehir Belediyesi. <https://www.hatay.bel.tr/> erişim tarihi:27.11.2023
- <https://sozluk.gov.tr>. (2023) <https://sozluk.gov.tr> erişim tarihi:27.11.2023
- Mecek, M. ve Atmaca, Y. (2020). Yerel Yönetimleri İdari Yapısına İlişkin Mevzuat Analizi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(36), 2068-2087.
- Metin, B. (2014). Yoksullukla Mücadeleye İnsan Hakları Açısından Bakmak: Amartya Sen'in Kapasite (Capability) Yaklaşımı Temelinde Bir Değerlendirme. *Journal of Yasar University*, 9(36), 6315-6327.
- Muğla Büyükşehir Belediyesi. (2020). *Muğla Büyükşehir Belediyesi Stratejik Plan (2020-2024)*. <https://www.mugla.bel.tr/> erişim tarihi: 27.11.2023
- Muğla Büyükşehir Belediyesi (2021). *Faaliyet Raporu*. Muğla: Büyükşehir Belediyesi. <https://www.mugla.bel.tr/> erişim tarihi: 27.11.2023
- Muğla Büyükşehir Belediyesi (2022). *Faaliyet Raporu*. Muğla: Büyükşehir Belediyesi. <https://www.mugla.bel.tr/> erişim tarihi: 19.01.2024
- Muğla Büyükşehir Belediyesi (2021). *Performans Programı*. Muğla: Büyükşehir Belediyesi. <https://www.mugla.bel.tr/> erişim tarihi:27.11.2023.
- Özgökçeler, S. ve Bıçkı, D. (2012). Kentsel yoksullukla savaşımlar noktasında politik bir enstrüman: "Sosyal belediyecilik". *Finans Politik ve Ekonomik Yorumlar Dergisi*, 49(565), 37 - 53.
- Özgür, H. ve Önez Çetin, Z. (2012). Küresel ve Ulusal Boyutları Bulunan Kentsel Yoksulluğu Azaltmada Yerel Yönetimler Çare Olabilir mi?: Türkiye'deki Düzenlemeler, Dinamikler ve Değişkenler. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15(28), 111-135.
- Özsoy, D., (2019). *Türkiye'de Yoksullukla İlgili Sosyal Politikalar: Bir Değerlendirme Çalışması*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi), *Hacettepe Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Ankara.

Peker, D. (2023). *Türkiye’de Halk Eğitimi Merkezi Programlarının Beşeri Sermayenin Geliştirilmesi ve Yoksullukla Mücadele Açısından Etkinliği: Antalya, Muğla, Van ve Hatay Örnekleri*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Muğla.

Peker, D. ve Köseoğlu, İ. (2021). Koronavirüs (COVID- 19) Salgınında Krizle Mücadelede Yerel Yönetimlerin Rolü: Beş Büyükşehir Belediyesinde Bir Analiz. *Assam Uluslararası Hakemli Dergi*, 8 (18) , 87-102.

Strateji ve Bütçe Başkanlığı.(2023). *SBB. 2021 Yılı Genel Faaliyet Raporu*. Ankara: Strateji ve Bütçe Başkanlığı.

Şahin, Y. (2019). *Yerel Yönetimler*. Bursa: Ekin Yayınevi.

Şahinoğlu, İ. ve Yılmaz, N. (2022). 1980 Sonrası Türkiye’de Refah Rejimi ve Kent Yoksullarının Yoksullukla Mücadele Stratejilerinin Dönüşümü: Sultanbeyli Örneği. *Öneri Dergisi*,17(57), 417-446.

Şenses, F. (2019) *Küreselleşmenin Öteki Yüzü: Yoksulluk Kavramlar,Nedenler, Politikalar ve Temel Eğilimler*.(9. baskı). İstanbul, İletişim Yayınları

<https://www.tuik.gov.tr/>. (2023). <https://www.tuik.gov.tr/> adresinden alındı. erişim tarihi:27.11.2023.

T.C. Anayasası, (1982). www.mevzuat.gov.tr adresinden alındı. erişim tarihi 19.01.2024.

Van Büyükşehir Belediyesi. (2020). *Van Büyükşehir Belediyesi Stratejik Plan (2020-2024)*. <https://van.bel.tr/> erişim tarihi:27.11.2023.

Van Büyükşehir Belediyesi. (2021). *Van Büyükşehir Belediyesi Performans Programı (2021)*. <https://van.bel.tr/Strateji.html> erişim tarihi:27.11.2023.

Van Büyükşehir Belediyesi (2022). *Faaliyet Raporu*. Van: Büyükşehir Belediyesi. <https://van.bel.tr/Strateji.html> erişim tarihi:19.01.2024.

Yeşildal, A. (2020). Yerel yönetimlerin yoksullukla mücadeledeki yeri: Küresel düzeyden yerel düzeye yeni yönelimler. *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*, 78: 455-481.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2018). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (11. b.). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

<http://www.mhd.org.tr/tr/> ziyaret tarihi 27.11.2023

<http://www.sp.gov.tr/tr/> ziyaret tarihi 31.10.2023

<https://www.nufusu.com/> ziyaret tarihi 27.11.2023

<https://www.sayistay.gov.tr/reports/download/wPoAKz5Qey-van-buyuksehir-belediyesi> ziyaret tarihi 19.01.2024

Extended Summary

Research Problem:

The research aims to determine the services, problems encountered, how they manage the processes, and the current situation of Antalya, Muğla, Van, and Hatay Metropolitan Municipalities, which are among the important actors of local governments in the fight against poverty, regarding the fight against poverty and social transfers.

Research Questions:

What is the role and work of Metropolitan Municipalities in the fight against poverty today, when urbanization is taking place? What are the problems encountered in the fight against poverty? What can be done to combat Urban Poverty?

Literature Review:

In the literature, various groupings can be found in terms of activities in the poverty alleviation processes of local governments. According to Yeşildal (2020); The activities that local governments can do while fighting poverty can be discussed in four categories. These are;

- Understanding poverty in their region,
- Communicating and coordinating with the poor,
- Carrying out activities that will benefit the poor,
- To create balance with other aspects of local welfare (Yeşildal, 2020: 468).

Again, according to Bacak and Uzunay (2018), local governments' social policy implementation processes within the scope of combating poverty,

- Socialization, rehabilitation through social control,
- Guidance, consultancy, and guidance activities,
- Supervision and assistance activities,
- Investing (Bacak and Uzunay: 2018: 125-126).

Methodology:

Qualitative research is seen as research in which qualitative data collection tools such as observation, interview, and document analysis are used, facts and events are revealed realistically and inductively in nature, and the result is presented by following a qualitative process (Yıldırım and Şimşek, 2018: 41). This research is a document review conducted with the qualitative analysis method. The data obtained from the strategic plans (2020-2024) and activity reports (2021) of Antalya, Muğla, Van, and Hatay Metropolitan Municipalities through the document analysis method were analyzed by the content analysis method in the MAXQDA qualitative analysis program through the themes created from the literature.

Content analysis aims to reach concepts and relationships that can explain the collected data. Content analysis is to reach themes from the starting point of concepts obtained through documents. Ultimately, it is to make the obtained data more understandable (Yıldırım and Şimşek, 2018: 242).

The population of the research consists of the Strategic plans (2020-2024) and activity reports (2021) of 30 Metropolitan Municipalities in Turkey. The sample of the research consists of Strategic plans (2020-2024) and activity reports (2021) of Antalya, Muğla, Van, and Hatay Metropolitan Municipalities, selected with the purposeful sampling method. Purposeful sampling allows for in-depth study of situations that are thought to have rich information. In this context, purposeful sampling methods are useful in revealing and explaining facts and events in many cases (Yıldırım and Şimşek, 2018: 118). In the selection of the purposeful sample, Antalya, Muğla, Van, and Hatay provinces were selected by taking into account criteria such as population, region, demographic structure, and urban poverty.

Results and Conclusions:

It is seen that local governments, together with the private sector, have taken over the places vacated by central governments, which are important actors in developed countries with the implementation of globalization and neo-liberal policies. In other words, with the principle of subsidiarity, local governments and non-governmental organizations, along with the private sector, have become actors. The problem of poverty imposes important roles and duties on the central government and local governments, which are important representatives of the central government at the local level. Both the central government and the local government need to fight

against poverty, which is an important social problem. Metropolitan municipalities, which are important actors of local governments in the urban area, also have duties in the context of fighting against poverty. Central and local governments must develop new practices and projects in the fight against poverty. They should cooperate in these practices and projects, and they should also include non-governmental organizations, which are other important actors, in this cooperation.

To understand the practices and activities of metropolitan municipalities, which are important actors of local governments in the fight against poverty, the strategic plan (2020-2024), 2021 activity reports and realizations of Antalya, Muğla, Hatay, and Van Metropolitan Municipalities, selected with purposeful sampling, were examined in this study, which was conducted using the qualitative method. Current transfers, which are important indicators of municipal activities, were examined. It has been observed that all four municipalities have created activities for the disadvantaged segments that require special policy implementation together with all segments of the society to fight against poverty in the strategic plan.

It was understood that all four municipalities implemented direct poverty alleviation policies for disadvantaged groups. It is possible to understand these implemented policies in terms of a fragmented policy approach. It is possible to evaluate the practices of Antalya Metropolitan Municipality within the scope of non-formal education for women's employment within a holistic policy approach. It is possible to evaluate the practices of Hatay Metropolitan Municipality in the context of the active participation of disadvantaged segments and immigrants or refugees who come to the city through migration to social life in terms of holistic policy applications and sustainability.

Metropolitan municipalities, which are local government units that are important representatives of the central government in the urban area, cooperate with the central government in the context of fighting against poverty, increasing resources, producing projects, cooperating with the public, non-governmental, and private sectors in their regions, benefit from the practical experience of non-governmental organizations, and thus develop democracy. It is necessary to include city councils in the processes. Urban collapsed areas in urban areas, where poverty is reflected in space, should be rehabilitated, and the poor should be made to feel a sense of belonging to the city through holistic policies. In other words, individuals who experience social exclusion for any reason need to be integrated into society through social inclusion policies.